

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 5. novembra 1884.

O b s e g : Kako naj se globoko oranje pravilno in koristno izvršuje. — Izkaz obdarovanih razstavljalcev na kmetijski razstavi v Krškem. (Konec.) — Perenospora viticula — hud sovražnik vinske trte. — Gospodarske novice. — Deželni zbor kranjski. — Nos (povest). — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Kako naj se globoko oranje pravilno in koristno izvršuje.

Gospod dopisnik tega v 41. in 42. listu „Novic“ objavljenega članka mi pač ne bode zameril, ako temu spisu nekoliko ugovarjam, kajti v to me le kliče in sili stališče moje! Spis je res po vsem lepo pisan in kratkočasen — toda s tem še nismo nikakor zadovoljni, ako ga hočemo prištevati strokovnjaškim spisom.

Gospod dopisnik opisuje v tem članku koristi globokejšega oranja, katere so pa uže bile objavljene tudi v zadnjem časi v „Novicah“. V nadaljevanji pripoveduje, kako se naj polagoma — ne naenkrat na vso globokost — izpeljuje poglobljevanje stare plitve brazde. On priporoča kot edino pravo, napredno pravilo:

„Vsako leto naj se orje dotična njiva za 2 do 3 centimetre globokeje.“

„Prav veliko napako bi pa oni sam v svojo lastno in večletno škodo zakrivil, kdor bi prec ob enem svoje njive za celih 8 do 11 centimetrov globokeje preoral. Tako bi si on za več let svoje njive gledé pridelka totalno spridil; trud, delo, davki in seme bilo bi tako rekoč pri takem, na vrat na nos' postopanju skoraj popolnem zavrženo.“

To, gosp. dopisnik, ni nikakor povsem istinito! Kaj takega kot splošno pravo in napredno pravilo staviti in med svet širiti, ni umestno, ni podučljivo, ker krajevne razmere, v kojih gospodarijo kmetovalci, so kaj različne gledé zemlje, nje lege itd. Tega del je v tem oziru, ne le najtežje, marveč neizpeljivo podajati taka pravila za splošno vpeljavo! Krajevne razmere prezirati se nikakor ne morejo in ne dajó in znanje teh je tako rekoč najvažnejši faktor umnega kmetovanja, kajti na one opira se vse!

Globokeje oranje izvršuje se navadno za okopovalne rastline in bi se to ponavljalo pri nas na istem polji razmerno, na pr. vsako četrto leto. V tem slučaju, to je, ako bi se splošno ravnali pod naprednem pravilu gosp. dopisnika, čakati bi morali do zaželenega cila — do prave stopnje koristi globokejšega oranja nič manj kakor celih 9—13 let.

Bi li ne bila morda velika zguba za nas, aki bi pri dobri zemlji z dobro spodnjo plastjo in ugodno lego toliko časa čakali na zaželeno stopinjo užitka, ako se

ista v takem slučaju doseže lahko v nerazmerno krajšem, da kratkem časi z istim vspehom in se potem uživa ta korist v polni meri ostalo vrsto let?

Res je in skušena istina, da si vsled nerazumnega ravnanja pri globokejšem oranji lahko jako čutno škodujemo za več let, ako za vzrejališče naših kulturnih rastlin čisto mrtvo spodnjo zemljo na površje spravimo, koja bi mogoče zraven tega tudi še fizično jakost zemlje, katera je bila prej ugodna, popolnoma pokvariti utegnila; tako, na pr., ako ima spodnja plast dosti železnega okiseca in njegovih soli, ali, ako je spodnja plast zemlje sama gruša, pesek in to sosebno na južnih legah ali pa, ako je spodnja plast revna, za vodo neprodrljiva (vode ne spušča), zgornja pa prodrljiva itd. Na takih zemljiščih opusti naj se čisto globokeje oranje; slednje bi ista tako spridilo, da bi nam nehala dajati za več let vsakošne obresti in le po dolgoletnem, nujnim obdelovanjem bilo bi nam mogoče poravnati storjeno napako.

Ker so toraj razmere gledé jakosti zemlje in nje lege razne, treba je jako pazljivo — umno postopati. Neobhodna potreba je, natančno preiskovati in presojsati spodnjo, do sedaj še neporabljeno plast zemlje oziraje se pri tem na zgornjo plast in dotično lego. Le s takim postopanjem varovati se zamoremo pred nezgodami, pred škodo, katera bi nam pretila pri vsakem drugem početju!

Kjer smo pa našli pri preiskovanju, da bi bila spodnja plast zemlje, v lastnostih, v jakosti enaka zgornji, ugodna in dobra za globokeje oranje, tam se naj prične isto polagoma v zvezi sè krepkim, močnim gnojenjem. Orje se lahko dotična njiva vsakokrat za oko povalne rastline (razmerno na pr. vsako 4. leto) za kake 4 centimetre (1½ palec) globokeje in se to ponavlja tako dolgo, dokler ne pridemo do zahtevanega, zaželenega cilja — do prave globokosti brazde, koja zamore 22—23 centimetrov in še bolj globoka biti. Tako na pr. zamoremo globosežno, ne prezvezno, toraj bolj lahko zemljo, koja ima dosti sprstenine, tem lažje globokejši orati, čemveč gnoja imamo v to svrhu za pripomoček, nasprotno pa tem bolj previdno, tem bolj polagoma poglobljevati, čem manj gnoja imamo.

Ako je pa spodnja plast boljša, kakor zgornja, tako na pr., ako imamo globokosežno, bolj frišno glinasto zemljo in tej je v spodnji plasti primešano apno ali lapor, ali če imamo globoko plast bolj rahle sprsteninske zemlje — izvršuje se lahko takoj, na enkrat globoko oranje, se ve da zopet le v zvezi z umnim gno-

jenjem; gnoj je namreč, kateri pospešuje razpad in razkroj do sedaj še surove spodnje plasti, on pripomore izdatno, da se ista tako rekoč razkrije — da postane sposobna za vzrejališče naših kulturnih rastlin.

Zraven tega omenjam, da je za ilovno, pa tudi za vse druge zemlje, kojim je obilno primešan železni okis zraven hlevskega gnoja neobhodno gnojilo apno, ako jih hočemo polagoma poglobljevati.

Kjer bi nam presajanje jakosti spodnje do sedaj še ne porabljene plasti, preglavico delalo, tam začnimo najprvo s poskusi na malih prostorih — po očitno dobrem vspehu pa splošno na polji.

Toraj počasi in pazljivo!

Gosp. dopisnik nadaljuje:

„Globokeje preoravane njive gnojé se pa s zadostnim gnojem lahko uže pred oranjem tako, da se ob enem gnoj precej podorje.“ „Skoraj in gotovo še boljše, nego gnoj prec podoravati, bilo bi pa, da se v to odločena njiva precej v jeseni 2½ — 5 centimetrov (uže 5 cm.! opazka pisatelja) globokeje orje, dobro pobrana (oho! op. pis.) se v teku zime na-njo zadosti dobrega in močnega gnoja navozi, kateri se po nji lepo in enakomerno razgrne ali kakor pravimo: raztroši. Na tako pripravljen svet je najboljše v prihodnji spomladi krompir saditi.“

Tej metodi, ki se je v najnovejšem času izcimila, ugovarjati moram sledeče:

Gledati nam je pred vsem, da vsled globokejšega oranja na površje spravljeno surovo spodnjo plast postavimo kolikor mogoče vplivu zime, da jo mraz, voda, zrak itd. dobro prešine in razkroji, da postane godna za vzrejališče naših kulturnih rastlin. Eminentne, da neobhodne važnosti je toraj, da pustimo tako zemljišče čez zimo v surovih brazdah, da ima zemljišče kolikor mogoče največje površje, da je vstop in učinek mraza, zraku itd. kolikor mogoče neoviran, kajti mraz učini vendar-le najizdatnejšo, najcenejšo in najhitrejšo razkrojitev.

Kar se gnojenja tiče, se ono skupno z obdelovanjem tacega globokeje oranega zemljišča ravna tudi po rastlini, kojo hočemo sejati v spomladi na dotično zemljišče.

Vsled globokejega oranja pride, kakor je znano, prejšnja zgornja plast navzdol in surova spodnja navzgor — na površje. Sejati moramo toraj rastline, ktere tako stajališče prenašajo in to so one, koje imajo globokosežne, močne korenine, s kojimi lahko rabijo spodnjo plast za vzrejališče. Z najboljšim vspehom se je sejala do sedaj na taka zemljišča v normalnih razmerah, kakor skušnje v ozbilji povesodi pričajo pesa, v drugi vrsti krompir.

Ker je pa krompir naša glavna okopovalna rastlina in ker jo je tudi gosp. dopisnik omenil, v to svrhu saditi ga hočemo na globokeje preorano zemljišče.

Krompir prenaša skoraj vsako gnojilo, vendar mu stara gnojilna moč najbolj ugaja; vsled one je krompir okusnejši pa tudi manj gnjilobi podvržen.

Gledati nam je toraj na eni strani, da kolikor mogoče zgodaj podorjemo gnoj, na drugi strani pa, da pustimo globokeje preorano zemljišče v surovih brazdah čez zimo. Priporočljiv je v tej zadevi sledeči način, o kojem sem se imel priložnost sam prepričati na naprednih kmetijah:

Strnišče dotičnega polja, kojega hočemo globokeje orati, naj se plitvo podorje in na to plitvo podorano strnišče zadostno krepkega, močnega gnoja navozi. Ta gnoj se takoj enakomerno raztroši in tako pognojeno polje še pred zimo (najbolje pa takoj) globokeje preorje in pusti potem čez zimo v surovih brazdah do spomladi.

Gnoj se lahko tudi takoj na strnišče navozi, dobro raztroši in tako pognojeno strnišče pred zimo globokeje preorje, a pusti v surovih brazdah čez zimo.

Kjer je pa globokejše oranje uže udomačeno, tam pa postopajo tako, da po končani zimski setvi strnišče globoko preorjejo, enkrat povlečejo (da se gnoj ložje raztroši in v spomladi ložje podorje) v teku zime na isto gnoja navozijo (navadno, ker je v to svrhu pozimi največ priložnega časa) gnoj dobro, enakomerno raztrošijo, spomladi pa zgodaj podorjejo.

Kjer imamo več zvezne zemlje in mrzle, priporočljiv bi bil tudi ta način, da se v teku zime na surove brazde globokeje preoranega zemljišča gnoj navozi, dobro raztroši in zgodaj spomladi podorje.

V. Rohrmann,
pristav deželne vinarske šole na Slapu.

Izkaz obdarovanih razstavljalcev na kmetijski razstavi v Krškem.

(Konec.)

Diplome od kmetijske podružnice v Krškem so dobili:

1. Rudež Karol, grajščak v Gracarjevem Turnu, za vino in sadje.
2. Vitez Šavinšek, grajščak v Metliki, za mnogovrstne kmetijske pridelke.
3. Scheyer Moric, nadgozdar v Radečah, za veliko in okusno zbirko sadja in žita ter za ameriškansko sušilnico za olupljene češplje z žveplanjem (je bil odlikovan za-njo tudi lani pri razstavi v Brnu).
4. Šuler J., župnik v Trebelnem, za sadje, lan in krompir.
5. Zalokar A. v Vinici pri Šmarjeti za jabolčni mlin in zelenjavo.
6. Bučar (Wutscher) v Brezovici pri Št. Jerneji za prav dobra vina.
7. Zadnik S., župnik na Čatežu ob S., za mnogovrstne pridelke, osobito za krompir.
8. Rupert Anton v Krškem za prav dobra vina.
9. Měchora v Novem mestu za zelenjavo in za sadje.
10. Smola A. Vinc., grajščak v Grmu pri Novem mestu za kmetijske pridelke v obče.
11. Lavrinšek Marija v Krškem za prav dobro vino.

Velika pohvalna pisma so dobili:

1. Zorc, župnik v Mokronogu, za krompir.
2. M. Perko, ključavničar v Sevnici, za jabolčni mlin.
3. I. Pfeifer, trgovec v Leskovci, za črno vino.
4. Dr. Suppan v Novem mestu za grozdje.
5. Miklavčič v Trebelnem za vino.
6. Kr. Lavrič, učitelj v Trebelnem za vino.
7. Metelko v Trebelnem za vino.
8. Fr. Lavrič, nadučitelj v Škocijanu, za olupljene češplje.
9. Grčar, župnik v Tržišah, za vino.
10. J. Vanič, trgovec vinski v Krškem, za žganje in cognac (konjak).
11. M. Tavčar na Narpelju, za sadje.
12. „Obst- und Weinbau-Zeitung“ na Dunaji za to literaturo.
13. Zagorec v Št. Jerneji za vino in sadje.
14. Jugovic v Krškem za žganje.
15. Košir, župnik v Št. Rupertu, za mehikansko pšenico.